

FI lausuntopyyntö VaVa syksy 2017

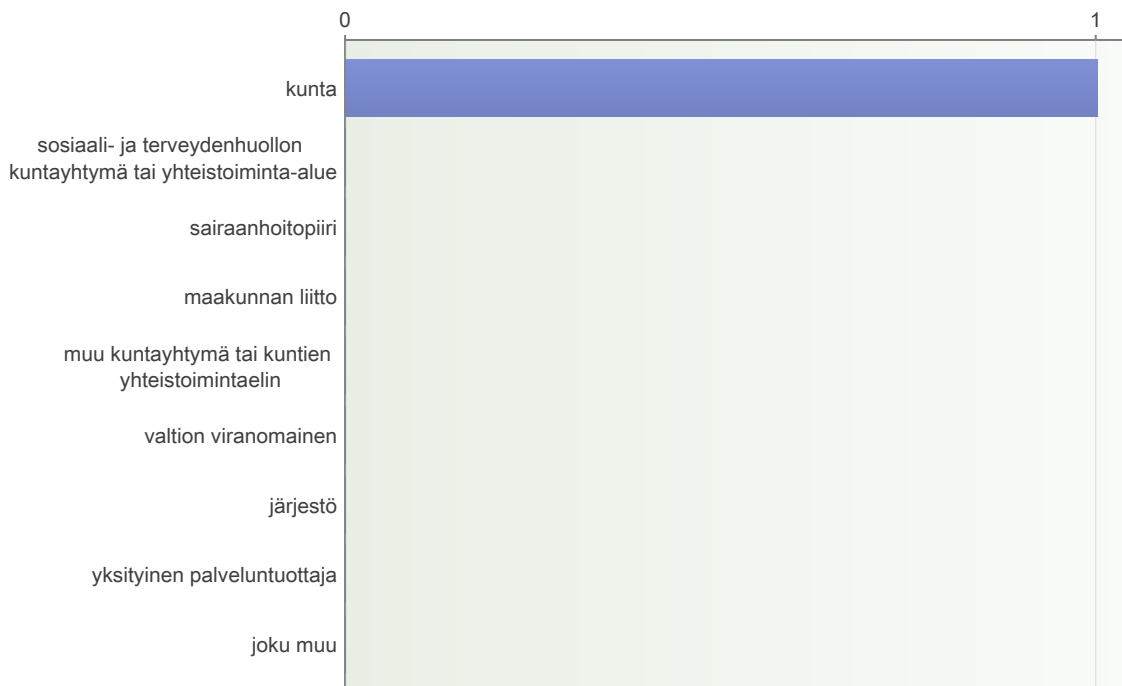
1. TAUSTATIEDOT

Vastaajien määrä: 1

Vastaajatahon virallinen nimi	Vastauksen kirjanneen henkilön nimi	Vastauksen vastuhenkilön yhteystiedot, sähköposti ja puhelinnumero	Lausunnon käsittelypäivämäärä toimitilimessä	Toimielimen nimi
Paraisten kaupunki	Patrik Nygrén			

2. Onko vastaaja

Vastaajien määrä: 1

3. 1. Voidaanko ehdotetulla valinnanvapauslailla osaltaan kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta?

Vastaajien määrä: 1

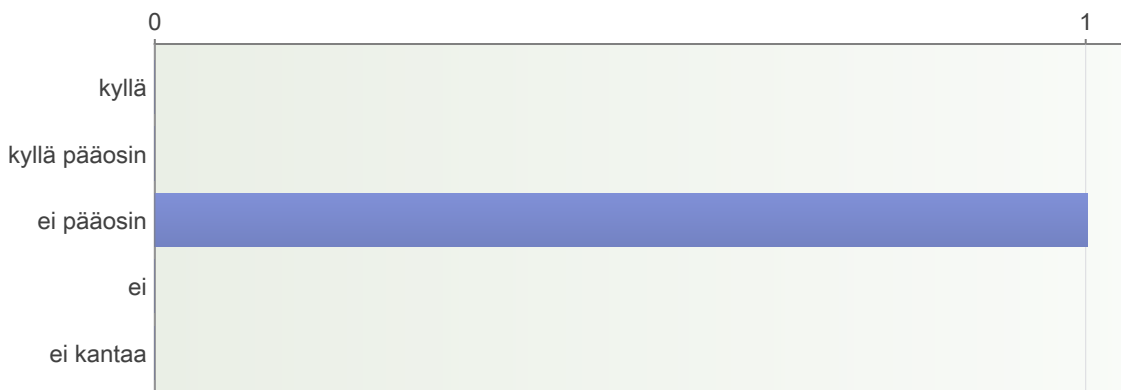
4. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Terveys- ja hyvinvointierojen kaventaminen edellyttää laajaa rakenteellista muutosta. Valinnanvapautta lisäämällä ei voida vaikuttaa niihin sosioekonomisiin tekijöihin, joiden yhteys terveyteen ja hyvinvointiin on kiistaton. Merkittävässä roolissa terveys- ja hyvinvointierojen kaventamisessa ovat kuntiin jäävät sivistyspalvelut sekä nk. hyvinvoinnin edistäminen. Mikäli hyvinvoinnin edistämistyöhön ei ole riittäviä kannustimia, terveys- ja hyvinvointierot saattavat valinnanvapauden laajentuessa kasvaa. Malli rajoittaa palveluiden järjestämisvastuuseen ja itsehallintoon kuuluvaa oikeutta päättää palveluiden tuottamistavasta ja ohjata palveluita kokonaisuutena. Järjestämisvastuun kantaminen ja palvelujen integraatio on erittäin haasteellista, kun iso osa palveluista siirtyy yritysten vastuulle ja markkinaperusteiseen ohjaukseen. Palvelutuotanto pirstoutuu maakuntien tosiasiallisen ohjausvallan ulkopuolelle ja eri palveluihin syntyy asiakkaan näkökulmasta nykyiseen verrattuna uusia rajapintoja. Valinnanvapausmalli edellyttää asiakkaalta/potilaalta kykyä arvioida omaa palveluntarvetta, verrata sitä tarjolla oleviin palveluvaihtoehtoihin ja hakeutua palveluihin. Malli ei sovellu kaikille asiakasryhmille ja voi päinvastoin lisätä eikä vähentää hyvinvointi- ja terveyseroja.

5. 2. Edistääkö valinnanvapauslakiluonnos tarkoituksenmukaisella tavalla asiakkaan vaikutusmahdollisuuksia omiin palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

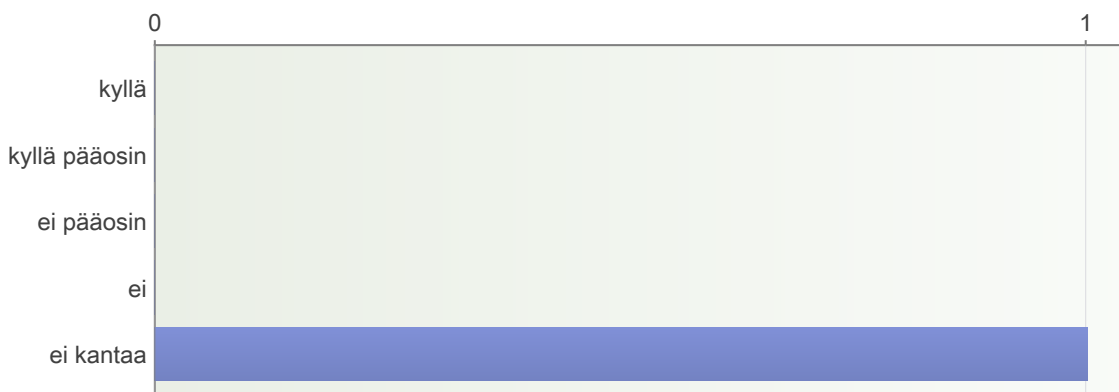
6. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- On kyseenalaista, edistääkö uudistus asiakkaan vaikutusmahdollisuuksia aina tarkoituksenmukaisella tavalla. Erityisesti useita sosiaali- ja terveyspalveluja käyttävien sekä erityisryhmiin kuten päihde- ja mielenterveys- tai lastensuojelun asiakkaisiin kuuluvien tai paljon tukea tarvitsevien ikäihmisten kyky itse ohjautua palvelujärjestelmässä voi olla rajoittunut.
Asiakkaan vaikutusmahdollisuudet omiin palveluihinsa toteutuvat erityisesti alueilla, joilla on valinnan mahdollisuuksia. On kuitenkin tärkeää huomata, että esitettävä valinnanvapausmalli on monimutkainen ja vaikeasti hahmotettava. Sote-palvelujen luonteesta johtuen asiakkailla ja potilailla ei aina ole riittävästi tietoa valintansa perusteeksi. Valinnanvapaus voikin johtaa epätarkoituksenmukaisiin valintoihin.
Lakiluonnos lähtee siitä, että asiakas voi äänestää jaloillaan, jos on tyytymätön saamaansa palveluun. Tämä on lähtökohtaisesti hyvä menettely, mutta voi aiheuttaa ongelmia tilanteessa, jossa todellisia vaihtoehtoja ei esimerkiksi pitkistä etäisyyksistä johtuen ole olemassa. Näissä tilanteissa asiakkaan vaikutusmahdollisuudet ovat vähäiset.

7. 3. Antaako lakiluonnos asiakkaalle riittävät mahdollisuudet hakeutua asiakkaan omaan tilanteeseen sopivaan palveluun?

Vastaajien määrä: 1

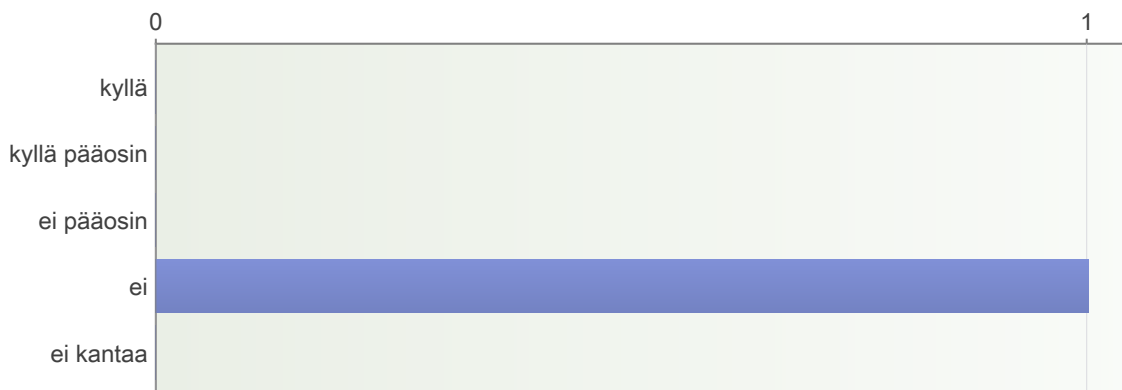
8. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Esityksen mukainen uudistus lisää mahdollisuuksia hakeutua palveluihin ja jos tarjontaa on, asiakas voi valita itselleen sopivan palveluvaihtoehdon. Järjestelmä on erittäin monimutkainen, ja omaan tilanteeseen sopivaan palveluun hakeutuminen edellyttää asiakkaan kykyä arvioida omaa tilannetta, palveluntarvetta, verrata sitä tarjolla oleviin palveluvaihtoehtoihin ja hakeutua palveluun.

9. 4. Jos asiakkaalla on laaja-alaisia palveluntarpeita, toteutuuko lakiluonnoksen perusteella asiakkaan mahdollisuus saada tarpeen mukaisella tavalla yhteen sovitettuja palveluja?

Vastaajien määrä: 1

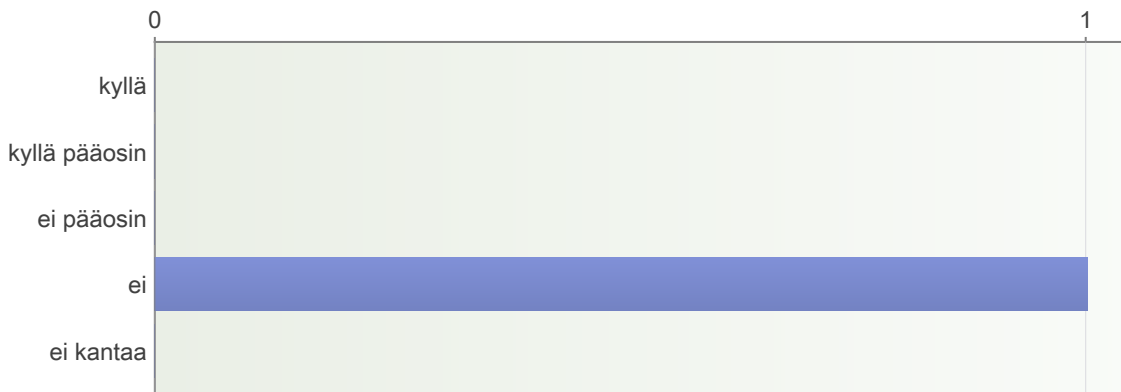
10. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Palvelujen yhteen sovittaminen eli integraatio on huomattavan haasteellista, jos valinnanvapaus toteutetaan esitetyllä tavalla. Sote-järjestämislakiluonnoksen mukaan maakunnan on huolehdittava laaja-alaisesti yhteen sovitettuja palveluita tarvitsevien asiakasryhmien ja asiakkaiden tunnistamisesta, palveluketjujen ja palvelukokonaisuuksien määrittelemisestä sekä asiakasta koskevan tiedon hyödyntämisestä eri tuottajien välillä. Maakunnan mahdollisuudet ohjata tuottajia ovat rajallisia ja vaativat runsaasti yksityiskohtaisia sopimuksia, sopimusten valvontaa ja tuottajakorvausten erityisehtoja. Palveluketjujen toteutumisen seuranta- ja valvontamahdollisuudet ovat rajalliset mm. pitkistä ketjutuksista ja asiakkaiden useista päällekkäisistä ja samanaikaisista palvelutarpeista johtuen. asiakassetelijärjestelmä vaikeuttaa muutenkin vaikeasti hallittavaa kokonaisuutta. Sopimusten ja tuottajien valvonta edellyttää runsaasti asiantuntijaresursseja.

11. 5. Turvaako lakiluonnos palvelujen horisontaalisen ja vertikaalisen integraation?

Vastaajien määrä: 1

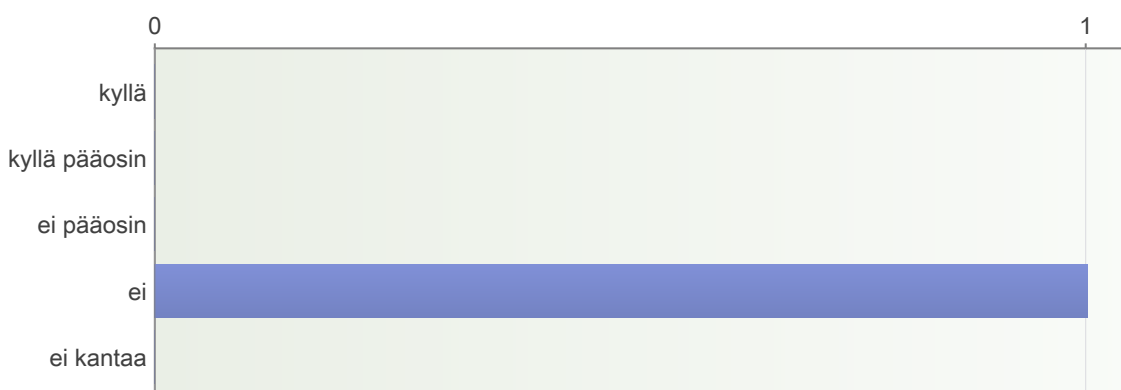
12. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Järjestämisen ja tuottamisen erottaminen, monituottajamalli sekä valinnanvapauspalveluiden vieminen markkinoille on rakenne, joka ei itsessään tue integraatiota.
Integraatio on ongelmallista erityisesti useita palveluja samanaikaisesti tarvitsevien asiakkaiden tai potilaiden kohdalla, koska palvelut hajautuvat eri toimijoille. Paljon palveluita tarvitsevat asiakkaat voivat pudota sosiaali- ja terveyspalvelujen väliin. Kun esimerkiksi säännöllisen kotihoidon asiakkaan tilanne vaatii lääkäriä, lääkärin konsultaatiota tai lääkkeiden kokonaisuuden tarkistamista, joutuisi kotihoidon henkilöstö olemaan yhteydessä jokaisen asiakkaan omaan sote-keskukseen eri puolilla maakuntaa tai muissa maakunnissa. Tämä merkitsisi taaksepäin menoa kuntien kotihoidon nykyisestä kehittämissuunnasta, jossa lääkärinpalvelut sisältyvät kotihoidon tuotteeseen.
Tiedon kulku ja tiedolla johtaminen ovat sosiaali- ja terveydenhuollon toiminnassa keskeisiä ja niiden merkitys tulee entisestään korostumaan esitettävässä monituottajamallissa. Jos niissä ei onnistuta, uudistuksen tavoitteita ei tulla saavuttamaan.
Toiminnallinen palveluintegraatio on mahdollinen vasta, kun tietojärjestelmät ja tietosuojaa koskeva lainsäädäntö muutetaan palvelumalliin sopivaksi.

13. 6. Antaako esitys maakunnille riittävät edellytykset järjestämisvastuun toteuttamiseen?

Vastaajien määrä: 1

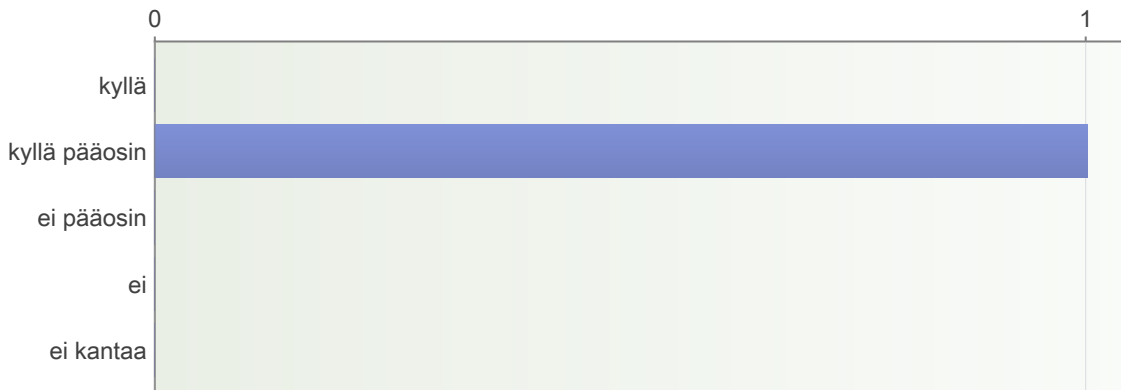
14. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapauslainsäädäntö kaventaa maakunnan mahdollisuuksia käyttää järjestämisvastuuseen liittyvää valtaa ja toteuttaa järjestämisvastuutaan. Maakuntalain lähtökohtana on hallinnon järjestäminen kuntamaisesti ja laki muistuttaa kuntalakia. Valtion rahoitusta ja rajallista taloudellista vapautta (investointeihin, lainanottoon jne. liittyvät rajoitukset) ajatellen maakuntalaissa esitetty järjestämismalli ei välttämättä ole tarkoituksenmukainen. Maakuntalaissa esitettyjen demokraattisten pyrkimysten ja voimakkaan valtion ohjauksen välillä on voimakas sisäänrakennettu jännite. Lukuun 9 sisältyvät asetuksenantovaltuudet ovat epätarkoituksenmukaisia ja maakuntien itsehallinnon ja järjestämisvastuun vastaisia. Myöhemmin säädettävillä asetuksilla voitaisiin määrätä yksityiskohtia myöten kaikista suoran valinnan palvelun tuottajille maksettavista korvauksista ja tehdä myös yksittäisiä maakuntia koskevia päätöksiä korvauserusteista.

15. 7. Edistääkö lakiluonnos toimintatapojen muutosta ja uusien palveluinnovaatioiden käyttöönottoa?

Vastaajien määrä: 1

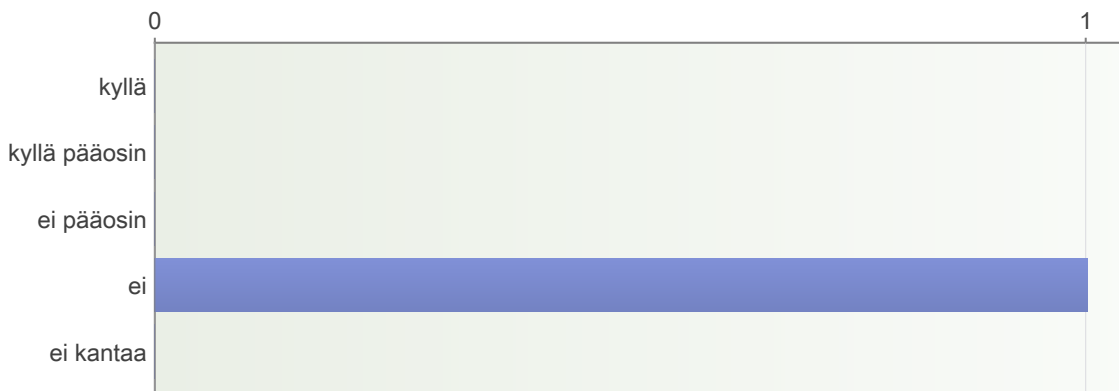
16. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapausuudistus pakottaa uudistamaan toimintatapoja ja ottamaan käyttöön uusia palveluinnovaatioita. Tavoitteen saavuttaminen riippuu siitä, millaisia ehtoja tuottajille asetetaan, millainen korvausmalli on ja millä tavalla se kannustaa innovaatioihin. Muun muassa alan tarpeettoman yksityiskohtaista sääntelyä purkamalla voitaisiin edistää palveluinnovaatioita myös ilman valinnanvapauslainsäädännön mukanaan tuomaa ennakoimattomuutta. Toimintatapojen muutos ei edellytä valinnanvapausuudistusta.

17. 8. Antaako valinnanvapauslakiluonnos yhdessä muun maakunta- ja sote-uudistuksen kanssa riittävät edellytykset saavuttaa 3 miljardin euron kustannusten kasvun hillinnän tavoite?

Vastaajien määrä: 1

18. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Esitetyssä palvelumallirakenteessa ja päätöksentekomallissa on sinällään vähän sellaisia tekijöitä, jotka antaisivat syytä uskoa kustannustehokkuuden parantumiseen. Erityisiä kustannustehokkuuteen liittyviä ongelmia esityksessä ovat muun muassa seuraavat:
 - Eri toimijoiden muodostama hajanainen palvelurakenne vaikeuttaa integraatiota, joka voisi tuoda kustannussäästöjä.
 - Voimakas valtion ohjaus: Valtion on pidemmän päälle erittäin vaikea ohjata maakuntia kustannustehokkaisiin ratkaisuihin. Organisaatiolla tulee olla kannustimia ohjata itse toimintaansa kustannustehokkaaseen suuntaan.
 - On olemassa riski, että markkinoita hallitsevat muutamat harvat toimijat ja syntyy huonosti toimivat markkinat.

Lyhyellä aikavälillä on odotettavaa, että sosiaali- ja terveyspalvelujen kustannukset nousevat mm. palkkaharmonisointien takia. Myös toiminnallisten päällekkäisyyksien purkamiset, ICT-kehittämissyö, yhtiöittämiset jne. tulevat ainakin alkuvaiheessa lisäämään merkittävästi kustannuksia. Mikäli valinnanvapauden laajentaminen lisää kustannuksia, se merkitsee sitä, että palvelujen kattavuutta tai sisältöä täytyy pystyä supistamaan tai palvelujen laatua alentamaan.

Palveluntuottajille asetetuista ehdoista riippuen on mahdollista, että palvelujen tuottamistavat muuttuvat innovaatioiden myötä kustannustehokkaammiksi. Kustannusten kasvua hillitseviä innovaatioita voitaisiin kuitenkin ottaa käyttöön myös ilman valinnanvapauslainsäädäntöä.

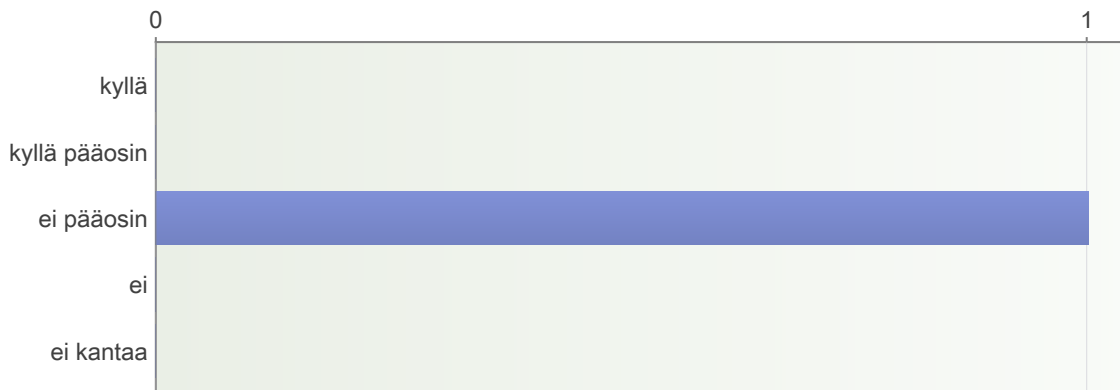
Odotettavaa lisäksi on, että tulevan sote-järjestelmän hallinnolliset kustannukset kasvavat nykyisiin hallinnollisiin kustannuksiin verrattuna.

Maakunnan järjestäjäorganisaatiolle on lainsäädännössä annettu palvelujen rahoitus- ja ohjaustehtävä.

Maakunnan järjestäjäorganisaatio asettaa palvelutuotannon kustannuksille hinnat ja laatukriteerit. Hinnoittelu perustuu palvelujen tuotteistukseen sekä asiakasmäärään ja palvelutarvetekijöihin liittyvään korvausten hintamäärittelyyn. Kyseisiä palvelujen hintamäärittelyjä ei ole tehty. On myös todettavissa, että palvelujen korvaustasojen asettamisessa onnistuminen ratkaisee sosiaali- ja terveyspalvelujen kokonaiskustannusten määrän. Mahdollisuudet virhehinnoitteluihin ovat nyt käytävissä olevilla riittämättömillä kustannustekijätiedoilla ja riittämättömällä aikataululla ilmeiset. Virhehinnoittelusta voi seurata pahimmillaan merkittäviä ylimääräisiä julkistalouden kustannuksia. Uudistuksen taloudelliset riskit ovat kireän toimeenpanoaikataulun takia suuret.

19. 9. Sosiaali- ja terveydenhuollon valinnanvapauslakiluonnoksen 3 luvussa säädettäisiin asiakkaan suoran valinnan sosiaali- ja terveyspalveluista. 9a. Turvaavatko maakunnan liikelaitoksen suoran valinnan palvelujen tuotantoa koskevat säännökset (mm. 16 §) palvelujen yhdenvertaisen saatavuuden kaikissa olosuhteissa?

Vastaajien määrä: 1

20. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Maakuntien mahdollisuus perustaa yhden tai useampia liikelaitoksia ja tuottaa suoran valinnan palveluja liikelaitosmuodossa turvaa aiempaa lakiesitystä paremmin palvelujen yhdenvertaista saatavuutta. Lakiluonnoksessa on haettu ratkaisuja, jotka käytännössä johtavat samaan lopputulokseen kuin aikaisempi lakiin perustuva yhtiöittämisvelvollisuus ilman, että maakunnan tarvitsee muodollisesti yhtiöittää tuottamansa valinnanvapauspalvelut. Tähän saattaa liittyä riski, että maakunnan tuottaessa valinnanvapauspalveluita sen toiminta lopulta kuitenkin katsottaisiin EU-oikeuden näkökulmasta yhtiöittämisvelvollisuuden piirissä olevaksi markkinaehtoiseksi taloudelliseksi toiminnaksi.

21. 9b. Onko lakiluonnoksen 18 §:ssä säädetty sote-keskuksen lakisääteinen palveluvalikoima sisällöltään ja laajuudeltaan tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

22. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Ehdotetussa mallissa sote-keskukset näyttäytyvät käytännössä vain terveyskeskuksina. Myönteistä on, että keskuksissa on nykyistä laajemmin lääketieteen eri erikoisalojen osaamista. Sosiaalihuollon osuus palveluvalikoimassa sen sijaan jää erittäin marginaaliseksi, minkä seurauksena runsaasti erilaisia palveluja tarvitsevien asiakkaiden palvelukokonaisuuden suunnitteleminen ja tuottaminen on haasteellista. Palvelujärjestelmän tulisi pystyä reagoimaan asiakkaiden muuttuviin tilanteisiin nopeasti. On mahdollista, joskin käytännössä hyvin haasteellista, että eri työnantajien palveluksessa olevat ammattihenkilöt toimivat yhdessä samoissa tiloissa niin, että toiminta näyttäytyy asiakkaalle yhtenä palvelukokonaisuutena. Ehdotetun toimintatavan riskinä on se, että syntyy monenlaisia kokonaisuuden kannalta haitallisia osaoptimointikäytäntöjä.

23. 9c. Onko lakiluonnoksen 18 §:ssä säädetty suunhoidon yksikköjen lakisääteinen palveluvalikoima sisällöltään ja laajuudeltaan tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

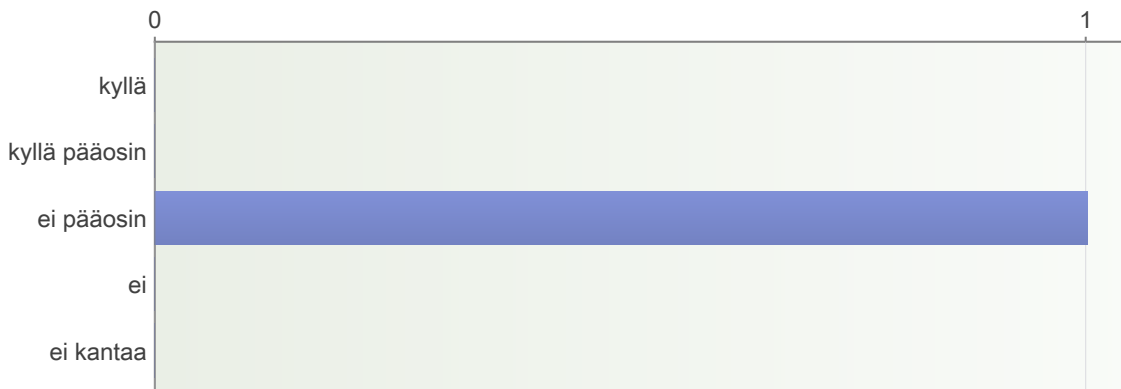
24. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Esityksen 18 § 3 mom. palvelut ovat osin liian laajat ja osin liian suppeat. Momentin 7-kohtaisesta luettelosta puuttuvat kokonaan suun hoidon palveluihin liittyvät laboratoriopalvelut eikä perusteluistakaan ilmene, kuinka ne on tarkoitus tässä mallissa järjestää. Erikoislääkäripalveluiden ja ammattihenkilöiden konsultaatiot ja vastaanottotoiminta suun terveydenhuollossa on myös osin epäselviä.

25. 9d. Onko lakiluonnoksen 18 § sote-keskuksen suoran valinnan palveluista riittävän selkeä siltä osin, mitkä palvelut kuuluvat suoran valinnan palvelujen piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen tuottamiin muihin kuin suoran valinnan palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

26. Jos ei, niin miten olisi tarkoituksenmukaista määritellä ne perusteet, joilla määritellään tarkemmin sote-keskuksissa tuotettavat palvelut?

Vastaajien määrä: 1

- Esitys jättää epäselväksi ainakin kotisairaanhoidon ja fysioterapian aseman: milloin on kyse asiakassetelipalvelusta ja mikä kuuluu sote-keskukselle. Samoin epäselvää on, miten kotisairaanhoidon lääkäripalvelu järjestyy, sote-keskuksesta, liikelaitoksesta vai asiakassetelipalveluna?

27. 9e. Onko lakiluonnoksen 18 § suunhoidon suoran valinnan palveluista riittävän selkeä siltä osin, mitkä palvelut kuuluvat suoran valinnan palvelujen piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen tuottamiin muihin kuin suoran valinnan palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

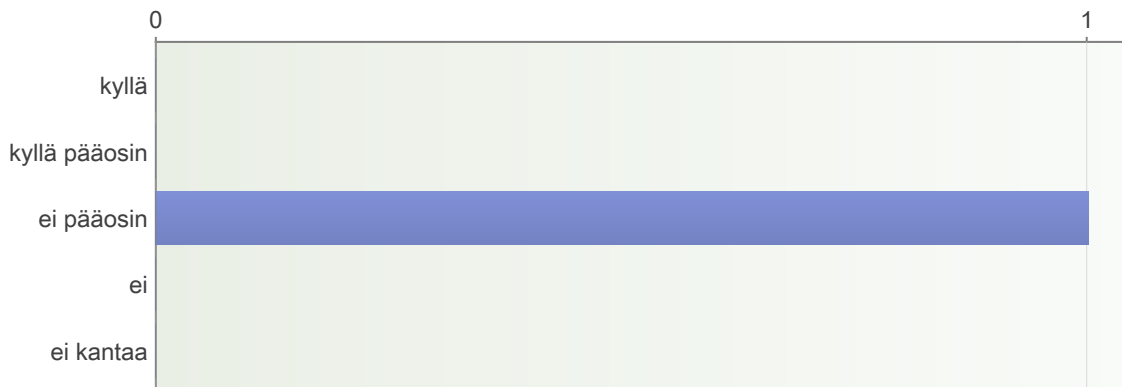
28. Jos ei, niin miten olisi tarkoituksenmukaista määritellä ne perusteet, joilla määritellään tarkemmin suunhoidon yksiköissä tuotettavat palvelut?

Vastaajien määrä: 1

- 18 § 3 momentissa kuvattu luettelo on melko selkeä. Ennaltaehkäisevään toimintaan liittyvät muut palvelut ja näiden toteuttaminen jäävät kuitenkin epäselväksi.

29. 9f. Ovatko säännökset (mm. 18 § ja 37 §) sosiaalihuollon osalta tarkoituksenmukaisia ja riittäviä?

Vastaajien määrä: 1

30. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Rakenne on luotu haluttaessa lisätä palveluintegraatiota tilanteessa, jossa sote-keskuksissa ei perustuslakivaliokunnan lausunnon perusteella voi olla sellaisia sosiaalipalveluja, joissa käytetään julkista valtaa. Ehdotettu toimintamalli on kaiketi kompromissi ja se kaipaa selkiyttämistä.

31. 10. Lakiluonnoksen 4 luvussa säädettäisiin asiakkaan mahdollisuuksista valita maakunnan liikelaitos. 10a. Antaako lakiluonnoksen 21 § asiakkaalle tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valita liikelaitos?

Vastaajien määrä: 1

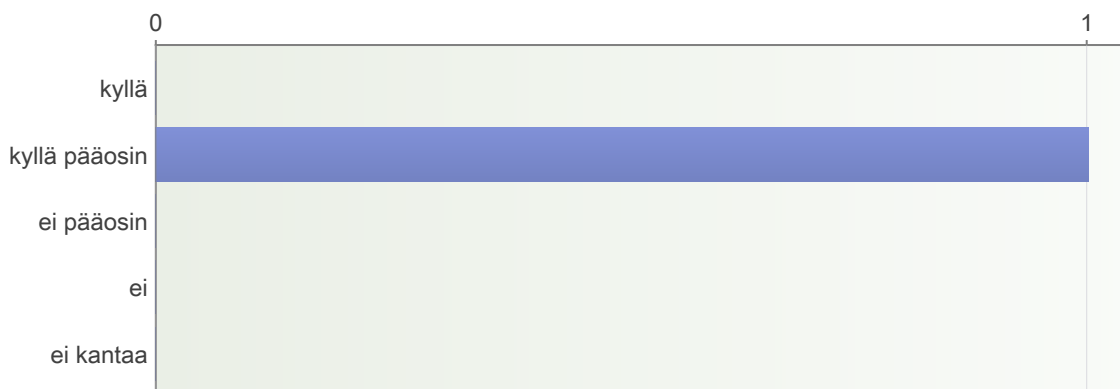
32. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Lausunnolla olevien pykälän perusteella asiakas voisi niin halutessaan valita palveluja useista eri maakunnista, mikä voisi olla asiakkaan tahtotila esimerkiksi tilanteessa, että asiakas ei itse koe tarvitsevansa palveluja (esim. lastensuojelun tarpeen selvitystä tarvitseva teini-ikäinen).

33. 10b. Entä antaako lakiluonnoksen 22 ja 23 § asiakkaalle tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valita liikelaitoksen palveluyksikkö/yksiköt?

Vastaajien määrä: 1

34. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

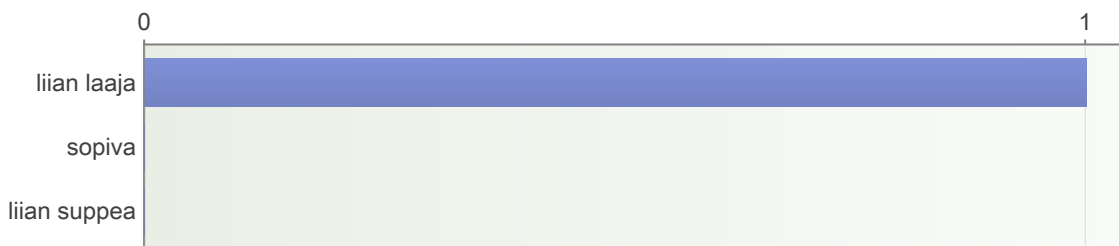
- Asiakkaalla on riittävä valinnan mahdollisuus, mutta se ei kaikin osin ole tarkoituksenmukaista. Valintaoikeutta voi olla tarpeen rajata jossain tilanteissa, esimerkiksi silloin, kun lastensuojelun tai päihde- ja mielenterveyspalvelujen saaminen viivästyy asiakkaan itsensä tai hänen läheistensä tekemien valintojen seurauksena. Mahdollisuudet valita maakunnan liikelaitos ja sen palveluyksikkö

15

pirstovat palveluja epätarkoituksenmukaisesti tilanteissa, joissa asiakas tai asiakkaan läheiset tietoisesti pyrkivät välttämään palvelutarpeen arviointia. Ongelman pitkittyminen lisää hoidon kustannuksia esim. lastensuojelussa, huume- ja päihdepalveluissa.

35. 11. Lakiluonnoksen 5 luvussa säädettäisiin asiakassetelin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. 11a. Onko lakiluonnoksen 24 §:ssä säädetty asiakasseteli sisällöltään ja laajuudeltaan tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

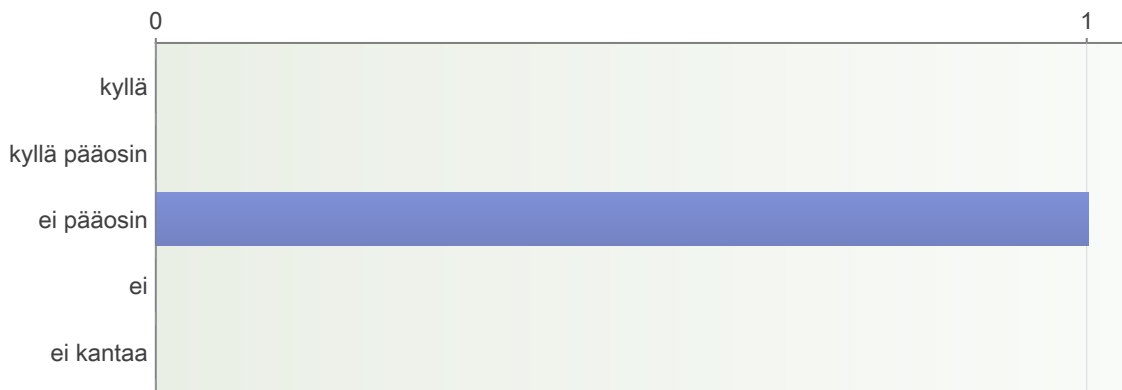
36. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Lakiluonnoksissa asiakassetelin osuus valinnanvapaudessa on asetettu laajaksi ja sen piirissä olevat palvelut kattavat merkittäviä palvelukokonaisuuksia. Asiakassetelien käyttöönoton laajuutta voidaan rajoittaa, jos se on välttämätöntä palvelukokonaisuuksien toimivuuden ja palvelujen kustannustehokkaan järjestämisen näkökulmasta. Esitettyä rajausta voidaan pitää tulkinnanvaraisena ja se vaikeuttanee rajauksen käyttöä. Rajausta koskeva kirjausta tulee täsmentää. Erikoissairaanhoidossa asiakasseteli mahdollistaa laajan valinnanvapauden, sillä kaikki leikkaustoiminta, joka ei ole kiireellistä ja jota ei ole keskistetty valtakunnallisesti tai alueellisesti yliopistolliseen sairaalaan tai vastaavaan yksikköön on alistettava asiakassetelituotantoon. On perusteltua, että erikoissairaanhoidon asiakasseteli rajataan suppeammaksi, jotta julkinen liikelaitokselle jää riittävät resurssit suoritua lakisääteisistä tehtävistään. Asiakasseteli sopinee polikliinisesti toteutettaviin kirurgisiin toimenpiteisiin, mutta ei kaikkeen kiireettömään leikkaustoimintaan.

37. 11b. Onko maakunnan liikelaitoksella 24 §:n 2 ja 3 momentissa säädettyjen rajausten perusteella edellytykset turvata riittävät palvelut kustannustehokkaalla tavalla?

Vastaajien määrä: 1

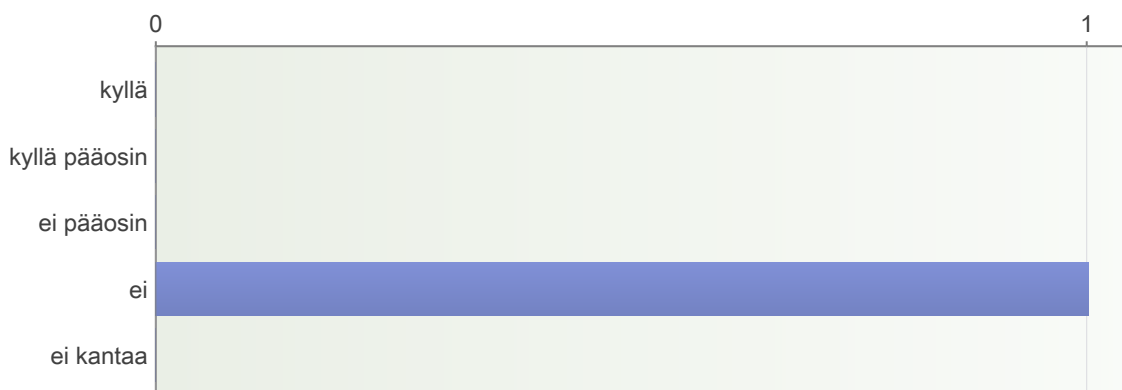
38. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Rajaus on tarpeellinen, mutta se ei riitä turvaamaan palvelujen kustannustehokkuutta.

39. 11c. Onko lakiluonnoksen 24 §:n sääntely riittävä erikoissairaanhoidon valtakunnallisen ja alueellisen palvelujärjestelmän turvaamisen näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

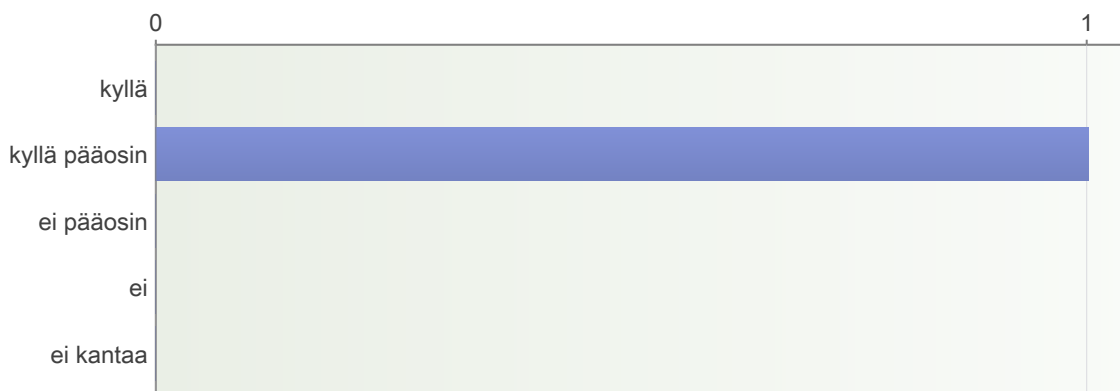
40. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Erikoissairaanhoidossa asiakasseteli mahdollistaa laajan valinnanvapauden, sillä kaikki leikkaustoiminta, joka ei ole kiireellistä ja jota ei ole keskistetty valtakunnallisesti tai alueellisesti yliopistolliseen sairaalaan tai vastaavaan yksikköön on alistettava asiakassetelituotantoon. On perusteltua, että erikoissairaanhoidon asiakasseteli rajataan suppeammaksi, jotta julkinen liikelaitokselle jää riittävät resurssit suoriutua lakisääteisistä tehtävistään. Asiakasseteli sopinee polikliinisesti toteutettaviin kirurgisiin toimenpiteisiin, mutta ei kaikkeen kiireettömään leikkaustoimintaan.

41. 11d. Ovatko asiakasseteliä koskevat säännökset asiakkaan aseman ja oikeuksien näkökulmasta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

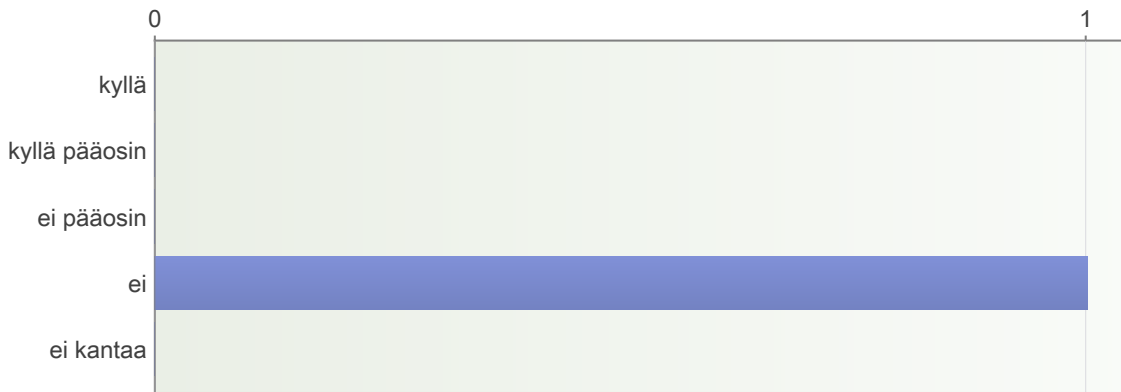
42. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Säännökset antavat asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen, mikäli asiakkaan asuinpaikassa on palvelutarjontaa.
Asiakkaan kannalta on erittäin tärkeää, että hän saa riittävästi oikeaa, relevanttia, vertailukelpoista ja puolueetonta tietoa valintojensa tueksi. Malli voi tuottaa asiakkaille ja potilaille vaikeuksia valita omaan tilanteeseen sopivia palveluja, koska tämä edellyttää asiakkaan kykyä arvioida omaa tilannettaan, palveluntarvetta, verrata sitä tarjolla oleviin palveluvaihtoehtoihin ja hakeutua palveluihin.

43. 11e. Turvaako asiakassetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämisvastuun toteuttamisen näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

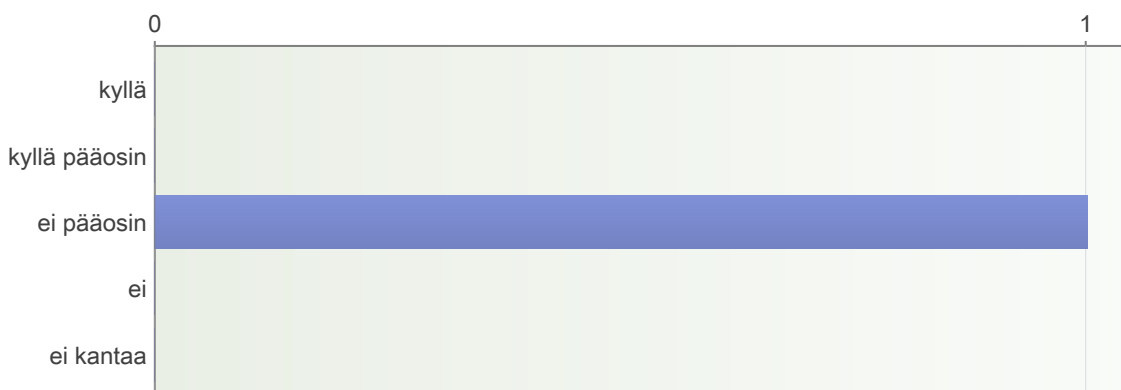
44. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Lakiehdotuksen mukaan maakunnan oikeutta päättää järjestämisvastuulleen kuuluvien palvelujen tuottamistavasta on rajoitettu. Maakunnalla olisi lakisääteinen velvollisuus tarjota asiakasseteli laissa säädetyissä palveluissa. Mikäli asiakas kieltäytyy asiakassetelistä, maakunnalla on viimekätinen vastuu tuottaa vastaavat palvelut. Mikäli maakunnalla olisi mahdollisuus valita, missä palveluissa se ottaisi käyttöön asiakassetelin, se voisi ottaa huomioon palvelujärjestelmän päällekkäisyyteen ja työvoiman saatavuuteen liittyviä kysymyksiä.

45. 12. Lakiluonnoksen 6 luvussa säädettäisiin henkilökohtaisen budjetin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. Mahdollistavatko säännökset asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

Vastaajien määrä: 1

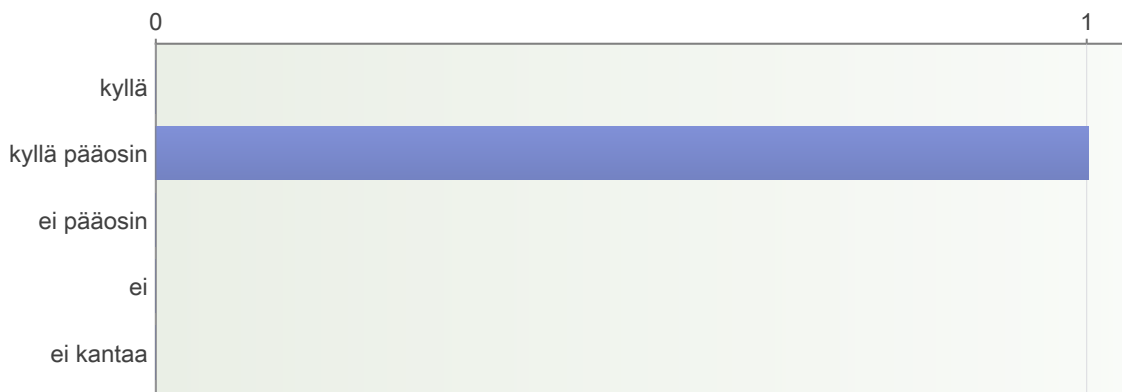
46. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Asiakkaan mahdollisuuksia vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen vaikeuttaa sekä asiakassetelin että henkilökohtaisen budjetin palvelun tuottajan mahdollisuus valikoida asiakkaansa.

47. 13. Lakiluonnoksen 7 luvussa säädettäisiin asiakkaan neuvonnasta ja ohjauksesta sekä palvelutarpeen arvioinnista. Lisäksi lakiluonnoksen 5 §:ssä säädettäisiin asiakkaalle tehtävästä yhdestä asiakassuunnitelmasta. Turvaavatko säännökset riittävän hyvin asiakkaan oikeudet sekä palvelujen toteuttamisen asiakkaan tarpeita vastaavasti?

Vastaajien määrä: 1

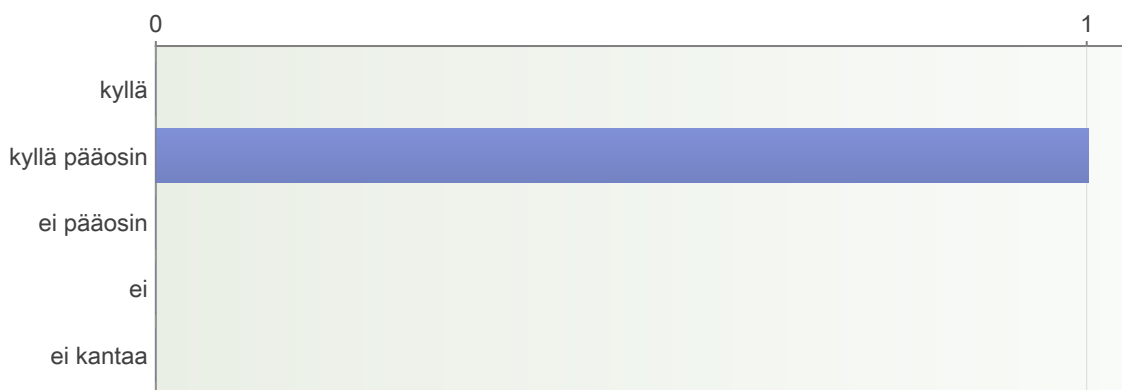
48. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Palvelutarpeen arvioinnissa ja asiakassuunnitelman laatimisessa onnistuminen on kriittinen tekijä maakunnan kustannustenhallinnan kannalta.

49. 14. Lakiluonnoksen 8 luvussa säädettäisiin palveluntuottajien hyväksymis- ja sopimusmenettelyistä. 14a. Ovatko säännökset hyväksymismenettelyistä lakiluonnoksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

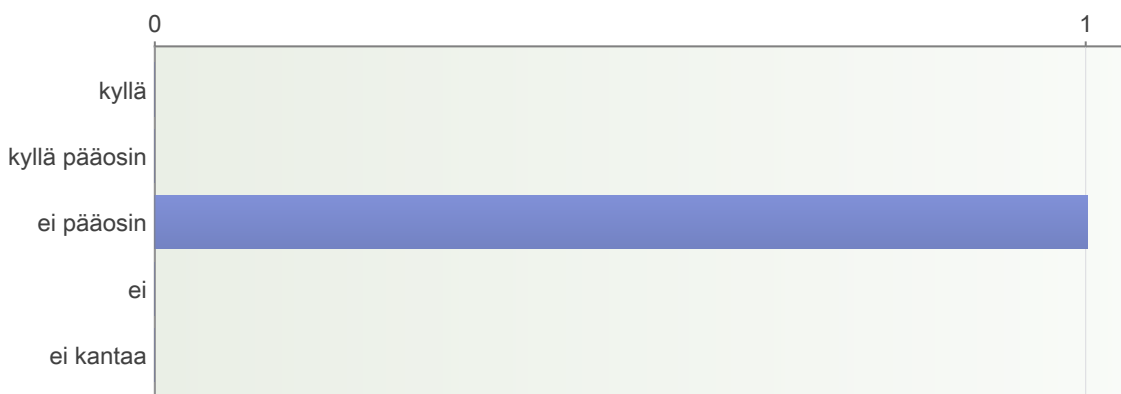
50. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Tuottajien hyväksymis- ja sopimusmenettelyt aiheuttavat maakunnalle runsaasti hallinnollista työtä ja edellyttävät uudenlaista sopimusoikeudellista osaamista ja sitovat runsaasti asiantuntijaresursseja.

51. 14b. Varmistaako hallintopäätöstä ja ehtojen asettamista koskeva sääntely (42 §) riittävät mahdollisuudet maakunnan järjestämisvastuun toteuttamiseen.

Vastaajien määrä: 1

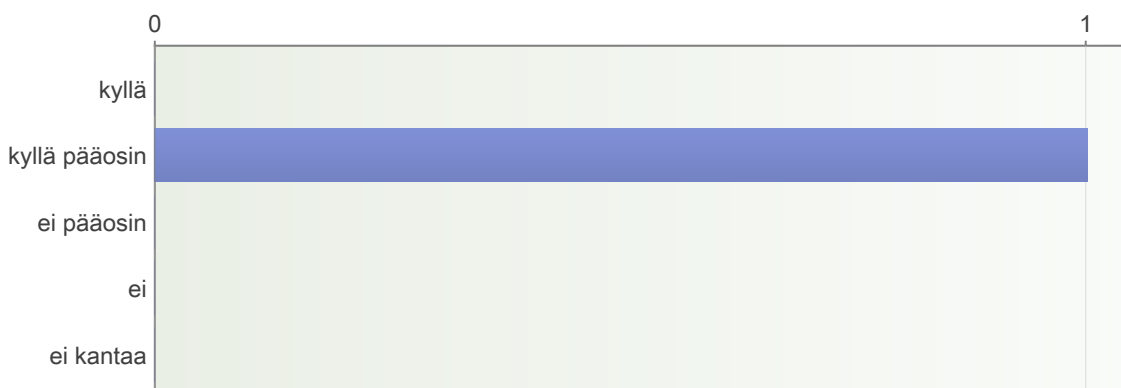
52. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Maakunnan vaikuttamismahdollisuudessa voi olla vaikeuksia, jos palveluntuottajalle ei voi asettaa seuraamuksia, kun ehtoja ei noudateta.

53. 14c. Ovatko säännökset sopimusmenettelyistä lakiluonnoksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

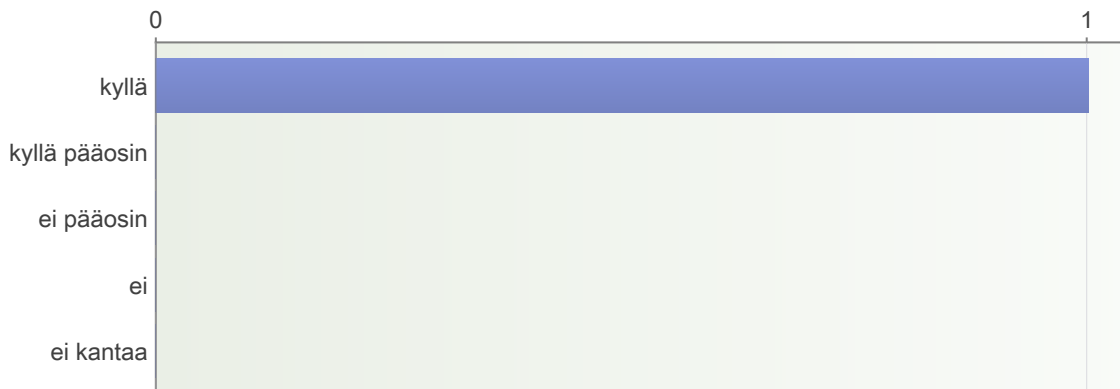
54. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Asiakasseteli- ja henkilökohtaisen budjetin palvelutuottajat eivät tee sopimusta maakunnan kanssa. Tämän vuoksi niiden ohjaaminen on huomattavan vaikeaa. Lainsäädännössä tulisi olla mekanismi, jolla maakunta voisi puuttua henkilökohtaisen budjetin tai asiakassetelipalvelun tuottajan toimintaan suoraan, jos se havaitsee toiminnassa laadullisia tai muita puutteita.

55. 15. Lakiluonnoksen 9 luvussa säädettäisiin palvelujen tuottamisesta ja palveluntuottajien velvoitteista. Ovatko säännökset lakiluonnoksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

56. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

57. 16. Lakiluonnoksen 10 luvussa säädettäisiin palveluntuottajalle suoritettavista korvauksista.

16a. Ottavatko sote-keskuksen kiinteän maksun osuus ja sen määräytymistä koskevat tekijät riittävästi huomioon asiakkaiden erilaiset palvelutarpeet ja niiden aiheuttamat kustannukset?

Vastaajien määrä: 1

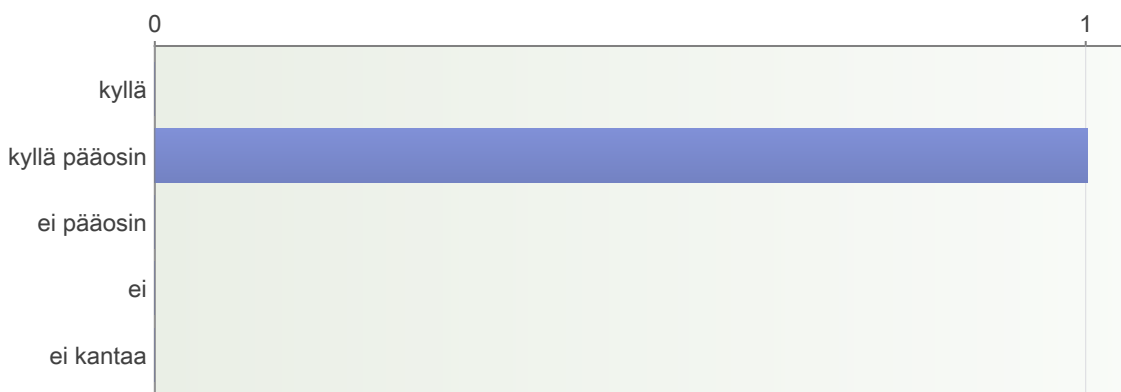
58. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Lakiluonnoksessa ehdotettuun sosiaali- ja terveystalouden palvelujärjestelmään sisältyy merkittäviä palvelujen rahoittajan näkökulmasta epäsuotuisiakin osaoptimointimahdollisuuksia. Näitä palvelutuotannon kannustinvaikutuksia ei ole selkeästi huomioitu lainsäädännössä. Kapitaatio ts. kiinteä korvaus itsessään kannustaa palveluntuottajaa tuottamaan mahdollisimman vähän suoritteita, kun taas suoriteperusteinen malli kannustaa tekemään toimenpiteitä silloinkin, kun se terveyshyödyn näkökulmasta ei ole perusteltua. Näiden mallien yhdistäminen kustannusvaikuttavalla tavalla on haasteellista. Sote-keskukset voivat ainakin teoriassa optimoida taloudellista tulostaan ohjaamalla asiakkaitaan aktiivisesti maakunnan suoraan rahoittaman liikelaitoksen palveluihin. Vaikka lakiluonnos lähteekin siitä ajatuksesta, että sote-keskukset eivät voi valita asiakkaitaan, on ilmeistä, että palvelutuotannossa syntyy mekanismeja, joilla palveluntuottaja pyrkii tavalla tai toisella vaikuttamaan asiakkaaseen niin, että hän siirtyisi joko toisen palveluntuottajan tai maakunnan liikelaitoksen asiakkaaksi. Tällaisten ei-toivottujen kannustinvaikutusten eliminoiminen näyttää jäävän yksittäisten maakuntien vastuulle.

59. 16b. Ovatko säännökset muista korvauksista uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

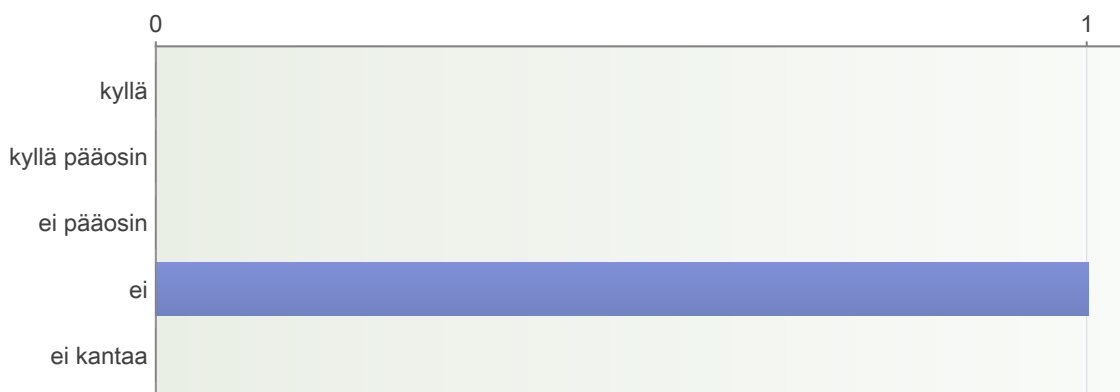
60. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Maakunnan mahdollisuus sopia muista korvauksista palvelun tuottajan kanssa on kannatettavaa ja sen avulla on mahdollisuus lisätä asukkaiden alueellista yhdenvertaisuutta sekä kaventaa alueellisia hyvinvointi- ja terveyseroja.

61. 16c. Turvaavatko säännökset maakunnan liikelaitoksen sote-keskukselle ja yksityisen tuottajan sote-keskukselle yhdenvertaiset toimintaedellytykset?

Vastaajien määrä: 1

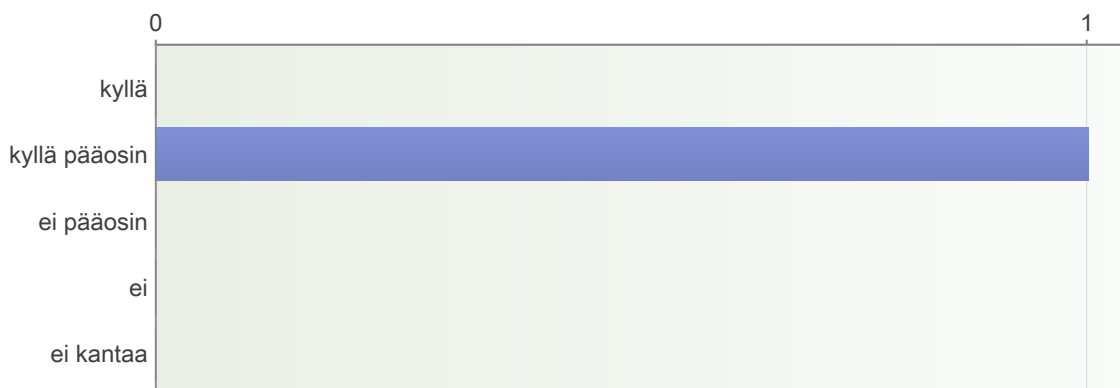
62. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Maakunnan liikelaitoksen sote-keskuksella ja yksityisellä sote-keskuksella ei ole yhdenvertaisia toimintaedellytyksiä, sillä maakunta on järjestäjänä viimekädessä aina vastuussa siitä, että asukkaat saavat tarvettaan vastaavat palvelut.

63. 17. Lakiluonnoksen 12 luvussa säädettäisiin lain voimaantulosta. 17a. Turvaavatko 85 §:n mukaiset asiakasseteliä koskevat siirtymäsäännökset palvelujen saatavuuden siirtymävaiheessa?

Vastaajien määrä: 1

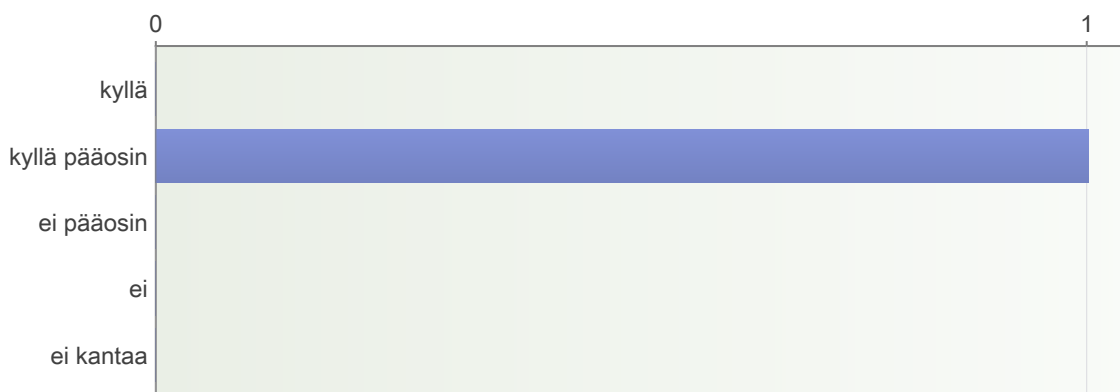

64. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

65. 17b. Turvaavatko 86 ja 88 §:n mukaiset sote-keskusta koskevat siirtymäsäännökset palvelujen saatavuuden siirtymävaiheessa?

Vastaajien määrä: 1

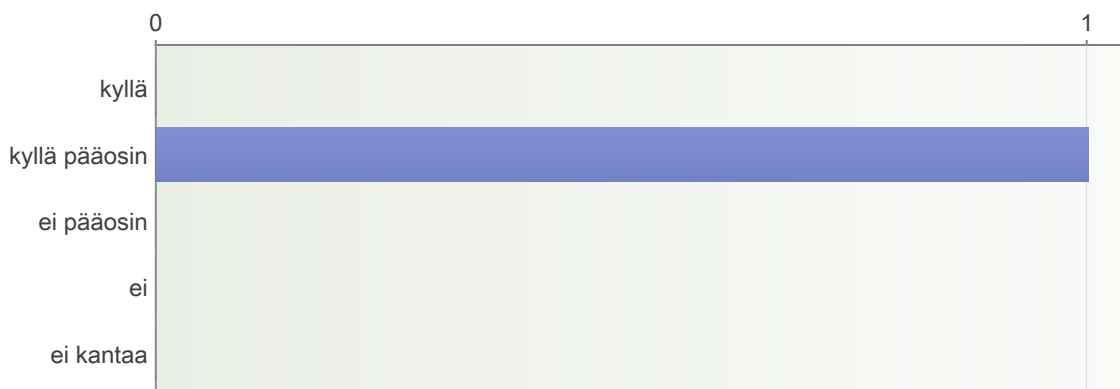

66. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

67. 17c. Turvaavatko 87 ja 89 §:n mukaiset suunhoidon yksiköitä koskevat siirtymäsäännökset palvelujen saatavuuden siirtymävaiheessa?

Vastaajien määrä: 1

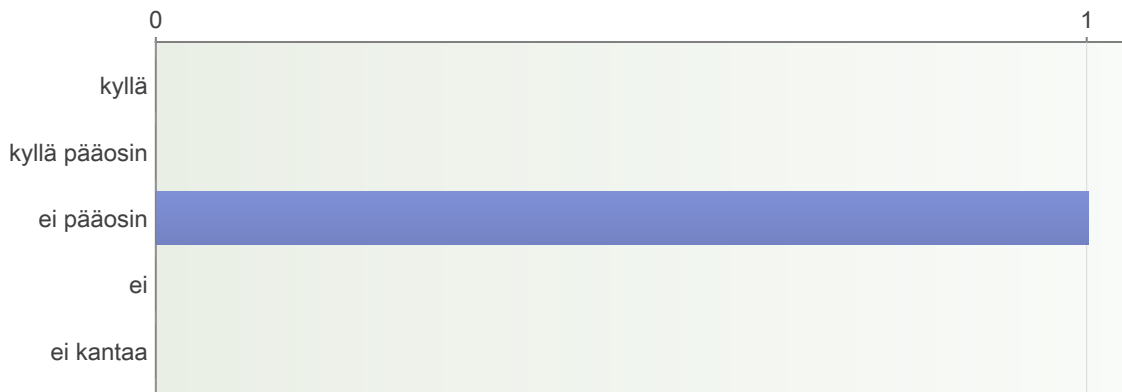

68. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

69. 17d. Turvaako esitys sosiaali- ja terveystalvveluiden yksityisten tuottajien toimintaedellytykset?

Vastaajien määrä: 1

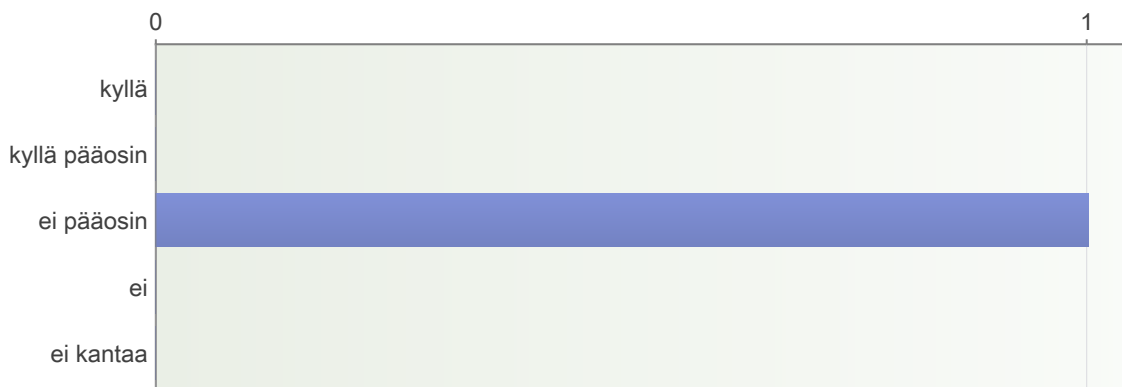
70. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Esitys ei turvaa pienten yrittäjien toimintaedellytyksiä.

71. 17e. Antaako esitys riittävät edellytykset pienten toimijoiden toimimiseen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajina?

Vastaajien määrä: 1

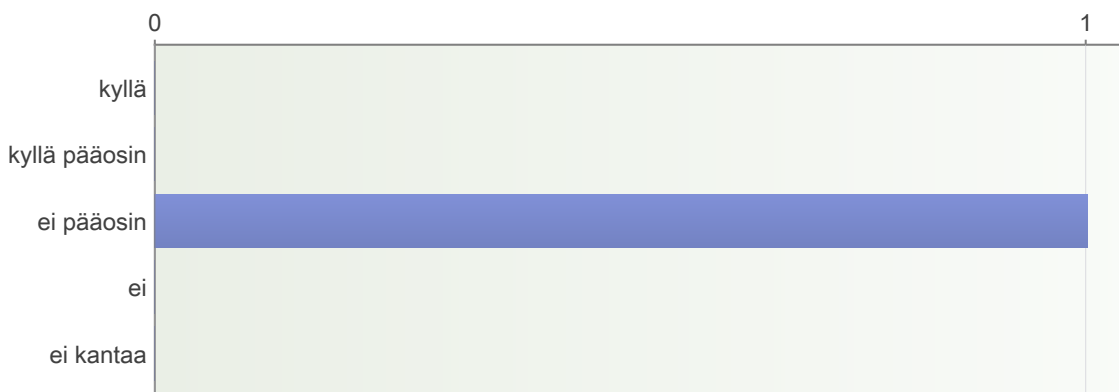
72. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Alkuvaiheessa pieniä toimijoita tulee henkilökohtaisen budjetin sekä maksusetelipalveluihin, jos maksusetelipalveluissa on mukana myös sosiaalipalveluja. Todennäköistä on, että mittakaavaetujen ja fuusioiden myötä nämä markkinat keskittyvät tulevaisuudessa suuremmille tuottaja-organisaatioille. Erityisesti pienille tuottajille markkinoille tulon kynnyksiä ovat tietojärjestelmäpalveluihin liittyminen sekä moninaiset raportointivelvoitteet varsinkin, jos tuottajat eivät voi hyödyntää maakunnan tarjoamia yhteisiä tietojärjestelmiä.

73. 18. Onko uudistuksen vaikutukset arvioitu näkemyksenne mukaan oikein ja riittävästi?

Vastaajien määrä: 1

74. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapauslain vaikutusarvioinnin laskelmat on tehty mutta kuntavaikutusten arviointi puuttuu.

75. 19. Miten arvioisitte uudistuksen vaikuttavan oman organisaationne tai jäsenorganisaatioidenne asemaan?

Vastaajien määrä: 1

- Sote- ja maakuntauudistus ja siihen liittyvä valinnanvapauslainsäädäntö ovat maan historian suurin hallinnon ja toimintatapojen muutos, joka muuttaa peruuttamattomalla tavalla kuntien roolia suomalaisessa yhteiskunnassa.

Uudistus heikentää kuntaa organisaationa kunnan taloudellisen ja toiminnallisen vastuun kavetessa.

Uudistus heikentää yhteiskunnallisten resurssien kokonaisuohjausta sosiaali- ja terveydenhuollon siirtyessä kunnallisen päätösvallan ulkopuolelle. Kunnallinen päätösvalta on muodostanut keskitetyn, kokoavan kontekstin yhteiskunnallisten resurssien allokoinnille ja allokoinut resursseja eri toimintoihin tehokkaasti ja paikallisesti. Uudistuksen myötä allokointiin liittyvä harkinta siirtyy kunnalta valtiolle, mikä voimistaa valtion ohjausta voimakkaasti ja perusteettomasti kunnallisen ja demokraattisen ohjauksen heikentymisen kustannuksella.

Uudistus vaikeuttaa ja heikentää yhteiskunnallista hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä. Kunnilla ei tule olemaan kannustimia toimia asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä edistävällä tavalla. Kunnilla ei ole näitä kannustimia siksi, etteivät ne enää kannaa sairastavuuteen liittyviä kustannuksia. Samaan aikaan on niin, että maakunnat eivät tule haluamaan rahoittaa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä, jota kunnat voisivat toiminnassaan tehdä. Maakuntien muodostaminen, sosiaali- ja terveydenhuollon siirtäminen maakunnille ja se

tosiseikka, että maakunnilla ja kunnilla on toisistaan täysin eriytetty demokraattinen ja taloudellinen ohjaus, merkitsevät sitä, että näillä organisaatioilla on vain vähän kannustimia yhteistyöhön. Niistä tulee tämän vuoksi olemukseltaan enemmänkin kilpailevia kuin yhteistyötä tekeviä organisaatioita: ne kilpailevat keskenään vallasta, tehtävistä ja rahoituksesta valtiovallan suuntaan.

Uudistus on vaarassa vähentää kiinnostusta poliittiseen osallistumiseen ja demokratiaan kunnissa.

Syntyy uusi kilpaileva poliittinen arena, minkä seurauksena kiinnostus kuntien demokraattista ohjausta kohtaan vähenee.

Uudistus vaikeuttaa kokonaisintegraatiota: kuntiin jäävät toiminnot eriytyvät sosiaali- ja terveydenhuollosta. Kunnissa tehtävä toimialarajat ylittävä toiminta, jossa sosiaali- ja terveydenhuolto on yhtenä osana, vaikeutuu huomattavasti, koska toiminnot hajautuvat eri organisaatioihin, joiden johtaminen, tavoitteet ja taloudellinen ohjaus ovat erilliset. Tämä koskee jo nyt olemassa olevaa toimialarajat ylittävää toimintaa esimerkiksi oppilashuollossa, kouluterveydenhuollossa ja lastensuojelussa, mutta myös tulevaa kehittämispotentiaalia, jota toiminnoissa olisi niiden ollessa saman organisaatioiden alaisia. Organisaatioiden logiikka on vahva ja vaarassa tulevaisuudessa johtaa epäonnistumisiin kokonaisintegraatiossa. Valtion esittämällä heikoilla, symbolisilla yhteistyön rahoituksellisilla kannustimilla on liian vähäinen merkitys tässä yhteydessä eivätkä ne ylipäättään kompensoi hajauttamisesta seuraavaa riskiä.

Uudistus lisää kuntien rahoitusta heikentävän taloudellisen romahduksen riskiä.

Uudistus lisää riskiä sille, että maa epäonnistuu tehtävässä vastata hallitulla tavalla väestön ikääntymisestä ja huoltosuhteen heikkenemisestä seuraaviin kustannushaasteisiin. Suuret valtion ehdottomassa ohjauksessa olevat maakuntajätit eivät tule pystymään vastaamaan edessä oleviin haasteisiin. Talous vaatii paikallista, kokonaisintegroitua toimintatapaa, jonka toteuttamiseen kunnat ovat sopivampia yksiköitä.

Kolmannen sektorin roolia ja mahdollisuuksia sosiaali- ja terveystalouden toimijana tulisi selkeyttää niin, että toimiva yhteistyö kolmannen sektorin kanssa ei vaarannu. Yhteiskunnassa nyt sovellettavien kustannustehokkaiden ratkaisujen, jotka perustuvat kokonaan tai osittain vapaaehtoistyöhön ja asukkaiden osallistumiseen, tulee olla mahdollisia myös uudistuksen jälkeen. Myös säätiöiden ja rahastojen nykyistä ja tulevaa merkitystä sosiaali- ja terveydenhuollolle tulisi selvittää ja niiden mahdollisuudet rahoituksellisen tuen antamiseen tulevaisuudessa ottaa huomioon.

76. 20. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Vastaajien määrä: 1

- Lakiluonnoksessa esitetyn sosiaali- ja terveyspalvelujen valinnanvapausmallin toteuttaminen on käytännössä mahdollista, mutta vain, mikäli valmisteluun varataan riittävästi voimavaroja ja aikaa. Lakiluonnoksissa esitetty lain voimaantulo on määriteltävä liian kireäksi. Yksityiskohtaisemmat lain toimeenpanossa tarvittavat määritellyt jäävät ministeriöiden, maakuntien tai muiden viranomaisten ratkaistaviksi. Tällaisia toimeenpanon edellyttämiä operatiivisia päätettäviä asioita ovat esimerkiksi valinnanvapauden edellyttämien tietojärjestelmien valinta ja toimeenpanovastuut sekä valinnanvapausmalliin liittyvä tuotteistus ja palvelujen hinnoittelu. Lainsäädännön toimeenpanon näkökulmasta on selvää, että iso ja vaikea osa työstä on vielä tekemättä. Valinnanvapauslainsäädäntö ei sellaisenaan takaa sitä, että sote-uudistus olisi toimeenpantavissa siirtymäajat huomioiden vuodesta 2020 alkaen. Valinnanvapauslakiluonnoksen mukaan julkiset palvelut eivät enää muodosta rakenteellisesti ehyttä kokonaisuutta. Ennaltaehkäisevien palvelujen osalta palvelujen rakenteellinen hajaannus ilmenee ehkä selkeimmin lasten ja nuorten palveluissa. Lakiluonnosten mukaan valinnanvapauden ulkopuolelle jäävät opiskelija- ja kouluterveydenhuolto. Sen sijaan neuvolapalvelujen osalta maakunta voi päättää asiakassetelin käytöstä. Lastensuojelupalveluissa merkittävin vastuu puolestaan jää liikelaitokselle. Lasten ja nuorten palvelujen lisäksi hajaantumista tapahtuu tai hajaantuminen oikeastaan säilyy työikäisten palveluissa. Merkittävä osa työikäisistä kuuluu jatkossakin työterveyshuollon piiriin, joka jää valinnanvapausjärjestelmän rinnakkaisjärjestelmäksi. Rinnakkaisjärjestelmät synnyttävät käytännössä työterveyshuollon asiakkaille kaksinkertaisen korvausperusteen, yhden korvausperusteen sote-keskuksiin sekä toisen korvausperusteen työterveyshuoltoon.

77. 21. Yksilöidyt muutosehdotukset lakiluonnokseen.

Ei vastauksia.